

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : 7118846/622.02/680597

01/04/2021

Konu : GÖRÜŞ (Toptancı Hallerinde Hizmet Bedeli Hk.)

..... BAKANLIĞINA
..... Genel Müdürlüğü)

İlgi: 16.03.2021 tarihli ve 00062374509 sayılı yazınız.

İlgi yazı ile 5957 sayılı Kanuna göre toptancı halinde satılan mallardan yüzde bir, toptancı hali dışında satılan mallardan yüzde iki oranında hal rüsumu tahsil edileceği, Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki toptancı halinde faaliyet gösteren meslek mensuplarının hale giriş yapan ürünlerden yüzde bir oranında “hizmet bedeli” adı altında ücret talep edildiği, toptancı haline giriş yapan araçlardan hal rüsumuna ilave olarak “hizmet bedeli” adı altında “yüzde bir oranında” ücret alınması konusunda tereddüt hasıl olduğu belirtilerek Bakanlığımız görüşü talep edilmiştir.

Bilindiği üzere 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun “*Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları*” başlıklı 7 nci maddesinin 1 inci fıkrasının (t) bendinde “*Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettmek, imar plânında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek.*” hükmü, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun “*Belediyenin yetkileri ve imtiyazları*” başlıklı 15 inci maddesinin (j) bendinde “*Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek.*” Hükümleri belediyelerin görevleri arasında sayılmıştır.

Sebze ve meyveler ile arz ve talep derinliğine göre belirlenecek diğer malların ticaretinin kaliteli, standartlara ve gıda güvenilirliğine uygun olarak serbest rekabet şartları içinde yapılmasını, malların etkin şekilde tedarikini, dağıtımını ve satışını, üretici ve tüketicilerin hak ve menfaatlerinin korunmasını, meslek mensuplarının faaliyetlerinin düzenlenmesini, toptancı halleri ile pazar yerlerinin çağdaş bir sisteme kavuşturulmasını ve işletilmesini sağlamak amacıyla yayımlanan 5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun’un “*Tanımlar*” başlıklı 2 nci maddesinin (d) fıkrasında “*Hal rüsumu: Malları satın alanlarca toptan satış bedeli üzerinden ödenen meblağı,*” şeklinde tanımlanmış olup “*Toptancı haline bildirim, malların toptan ve perakende alım satımı*” başlıklı 4 üncü maddesinin 7 nci fıkrasında “*Herhangi bir toptancı halinden satın alındığı veya herhangi bir toptancı haline bildirildiği belgelenen malların satışı engellenemez, bu mallar üzerinden mükerreren hal rüsumu alınamaz ve bunlar toptancı haline girmeye zorlanamaz.*” hükmü, “*Hal rüsumu*” başlıklı 8 inci maddesinde “(1) *Toptancı halinde satılan mallardan yüzde bir, toptancı hali dışında satılan mallardan yüzde iki oranında hal rüsumu tahsil edilir. Ancak, Cumhurbaşkanınca aksi kararlaştırılmadıkça, üretici örgütlerince toptancı halinde satılan mallar ile toptancı haline bildirimde bulunmak şartıyla 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a), (b), (ç), (d), (e) ve (f) bentlerinde belirtilen mallardan hal rüsumu alınmaz. Cumhurbaşkanı, hal rüsumu oranlarını, değişen piyasa şartlarına göre, genel olarak veya mal bazında uygulanmak üzere yüzde doksanına kadar azaltmaya veya artırmaya yetkilidir.*

(2) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen malların sınai üretimde kullanılmayan, (b) bendinde belirtilen malların ise ihraç edilmeyen kısmından birinci fıkraya göre hal rüsumu alınır.

(3) Gıda güvenilirliği ve kalitesi analizleri, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca yetkilen-dirilmiş kamu laboratuvarlarında veya özel laboratuvarlarda yapıldığı belgelenen mallar üzerinden alınacak hal rüsumu, yarısı oranında alınır.

(4) (Değişik: 28/3/2013-6455/71 md.) Hal rüsumunun tahakkuk, tahsil ve paylaşımına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

...

(6) Dördüncü fıkra uyarınca belediye toptancı halinin bağlı olduğu belediye hesabında biriken tutarlar, ilgili belediyeye gelir olarak kaydedilir ve bu şekilde gelir olarak kaydedilen tutarların en az yüzde onu toptancı halinin temizlik, güvenlik, aydınlatma, bakım ve onarım ihtiyaçlarının karşılanması ve kapasitesinin artırılması, ihtiyaç duyulan bilgi işlem sisteminin kurulması ve lüzumlu diğer teknik donanımın sağlanması, soğuk hava deposu, laboratuvar, tasnif ve ambalajlama ile diğer ortak tesislerin kurulması ve işletilmesi için harcanmak üzere, izleyen yıl belediye bütçesine ödenek olarak konulur. Bu şekilde ayrılan ödenekler amacı dışında kullanılamaz.” hükmü,

5957 sayılı Kanun’un 3, 5, 9, 12, 15 ve 16 ncı maddelerine dayanılarak hazırlanan Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmeliğin “Tanımlar” başlıklı 4 üncü maddesinin (e) fıkrasında “Hal rüsumu: Malları satın alanlarca toptan satış bedeli üzerinden (...) belediye veya işletmelere bu Yönetmeliğe göre ödenen meblağı,” hükmü,

Mezkûr Yönetmeliğin “Hal rüsumu” başlıklı 44 üncü maddesinde “(1) İlgili mevzuatı çerçevesinde ithal edilen mallar ile fatura veya müstahsil makbuzu ile üreticilerden satın alınan mallardan; toptancı halinde satılanlardan yüzde bir, toptancı hali dışında satılanlardan yüzde iki oranında hal rüsumu alınır.

...

(5) Mallar üzerinden mükerreren hal rüsumu alınamaz.

(6) (Değişik: RG-1/7/2013-28694) İkinci fıkrada belirtilen mallardan hal rüsumu alınması ve birinci fıkrada belirtilen hal rüsum oranları, (Değişik ibare: RG-9/10/2020-31269) Cumhurbaşkanınca kararlaştırıldığı takdirde değiştirilebilir.

(7) Hal rüsumu, bildirim işleminin tamamlanmasıyla tahakkuk eder. Rüsumun hesaplanmasında, toptan satış bedeli esas alınır.

...” hükmü, anılan Yönetmeliğin “Hal rüsumunun paylaşımı” başlıklı 45 inci maddesinde “(1) (Değişik: RG-1/7/2013-28694) Hal rüsumu, bu maddeye göre Bakanlıkça belirlenen banka nezdinde açılan hesaba yatırılır. Malın üretildiği ve tüketildiği yerde toptancı hali bulunması durumunda, hal rüsumunun yüzde ellisi, malın üretildiği yerdeki toptancı halinin bağlı olduğu belediye veya işletmecisi tarafından bildirilen banka hesabına, kalan yüzde ellisi ise malın tüketime sunulduğu yerdeki toptancı halinin bağlı olduğu belediye veya işletmecisi tarafından bildirilen banka hesabına aylık olarak izleyen ayın beşinci iş günü sonuna kadar ilgili banka tarafından aktarılır.

(2) (Değişik: RG-9/10/2020-31269) Malın üretildiği yerde toptancı hali bulunmaması durumunda hal rüsumunun yüzde ellisi, malın üretildiği il belediyesi tarafından bildirilen banka hesabına aylık olarak izleyen ayın beşinci iş günü sonuna kadar ilgili banka tarafından aktarılır.

(3) (Değişik: RG-9/10/2020-31269) Malın tüketime sunulduğu yerde toptancı hali bulunmaması durumunda hal rüsumunun yüzde ellisi, malın tüketime sunulduğu il belediyesi tarafından bildirilen banka hesabına aylık olarak izleyen ayın beşinci iş günü sonuna kadar ilgili banka tarafından aktarılır.

(4) (Değişik: RG-9/10/2020-31269) Bu maddeye göre malların üretildiği/tüketime sunulduğu yerdeki toptancı hallerinin belirlenmesinde hallerin faaliyet alanı esas alınır.

(5) (Değişik: RG-9/10/2020-31269) Bildirim tarihinden itibaren bir yıl içinde malın tüketime sunulduğu yerin belli olmaması veya diğer nedenlerle bu maddeye göre dağıtılamayan hal rüsumları, malın üretildiği yerdeki toptancı halinin bağlı olduğu belediye veya işletmecisi tarafından bildirilen banka hesabına aylık olarak izleyen ayın beşinci iş günü sonuna kadar ilgili banka tarafından aktarılır. Malın üretildiği yerde toptancı hali bulunmaması durumunda ikinci fıkraya göre işlem yapılır.

(6) (Değişik: RG-1/7/2013-28694) Bu maddeye göre hal rüsumunun özel toptancı halinin işletmecisi hesabına aktarılması, bildirim konu malların özel toptancı halinin faaliyet alanında üretilmesi veya tüketime sunulmasına bağlıdır.

(7) (Değişik: RG-1/7/2013-28694) Bu maddeye göre özel toptancı halinin işletmecisi hesabına aktarılan tutarların yarısı aylık olarak izleyen ayın beşinci iş günü sonuna kadar ilgili belediyeye ödenir.

...” hükümleri bulunmaktadır.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun “Ücrete tabi işler” başlıklı 97 nci maddesindeki “Belediyeler bu Kanunda harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet (...) için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkilidir. Belediye'ye tekel olarak verilmiş işler kendi özel hükümlerine tabidir.” hükmü ile harç ve katılma payı kapsamına girmeyen ve ilgililerin isteğine bağlı olarak Belediyelerin yerine getirdiği hizmetler karşılığında alınması gereken ücretler Belediye Meclis kararı ile belirlenmektedir.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerinin değerlendirilmesinde 5957 sayılı Kanuna göre toptancı halinde satılan mallardan yüzde bir, toptancı hali dışında satılan mallardan yüzde iki oranında hal rüsumu tahsil edileceği, bununla beraber 2464 sayılı Kanunun 97 nci maddesi uyarınca belediye meclislerince, harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteği üzerine belediyelerce ifa edilecek her türlü hizmet için ücret belirlenebileceği değerlendirilmektedir.

Bilgilerini arz ederim.

Bakan a.
Genel Müdür